

**'Cari açıktan şikayet edip
atıl kapasite oluşturuyorlar'**

Türkiye Un Sanayicileri
Federasyonu (TUSAF) Başkanı
Erhan Özmen, bir yandan cari
açıktan şikayet ederken diğer
yandan makine ithal edip atıl
kapasite oluşturulmasının yanlış
olduğunu söyledi.

Hüseyin GÖKÇE / ANKARA SOHBETLERİ >> 13

Ankara Sohbetleri'nin konğu Türkiye Un Sanayicileri Federasyonu Başkanı Erhan Özmen:

Özel sektörün çatı kuruluşları yeni yatırımlara müdahil olmalı

Cari açıktan şikâyet ederken makine ithal edip atıl kapasiteli fabrika kurmanın yanlış olduğunu belirten Özmen, "Ekonominin çatı örgütleri, büyük STK'lar konuya müdahil olabilirler" diye konuştu.

Hüseyin GÖKÇE
ANKARA

>> Özmen'in dikkat çektikleri

Ferit B. PARLAK
ferit.parlak@dunya.com

Tarımda yatırım/verimliliği etkileyen birçok sorun konuşuluyor. Arazi bölünmüşlüğü bu sorunlar arasında ilk sırada yer alıyor. 5 yıl önceki sohbet-

timizde söylemiş ve sormuştu Özmen, "Arazi büyüklüğü ortalaması Türkiye'de 45 dönüm, Avrupa'da 300 dönüm, ABD'de 500 dönüm. Bu arazi büyüklüğü ortalamasıyla hububat üretiminde biz nasıl başarılı olalım, onlar nasıl başarılı olsun?" Önceki

günü sohbetin büyük bölümünde de bu sorunu anlattı Özmen. Cari açık ve tasarrufluluk sorununun temelinde, tarım gibi diğer sektörlerde de görülen bu bölünmüşlüğü olduğuna dikkat çekti. Özmen, "Cari açıktan ve tasarrufluluktan şikâyet ederken,

makine ithal edip atıl kapasiteli fabrika kurmak/kurulamamak en büyük yanlışımız" dedi ve ekledi: "Karnu ve özel sektörün çatı kuruluşları yeni yatırımlara müdahil olmalı. Kaynaklarımız atıl kapasiteler için heba edilmemeli."

Türkiye Un Sanayicileri Federasyonu (TUSAF) Başkanı Erhan Özmen, sektörde 10 yılda fabrika sayısında ciddi azalma olmasına rağmen bir önemli bir kısmı atıl kapasiteyi aynı kaldığını söyledi. Özmen, Türkiye'nin bir yandan cari açıktan şikâyet ederken, bir yandan da makine ithal edip atıl kapasite oluşturmasının yanlış olduğunu bildirdi. Türkiye'de ehl olmayan kişilerin ekmeğe ilgili yaptığı açıklamaların bilgi kirliliği yarattığını belirten Erhan Özmen, sektöre yönelik karalamalara karşı bilim adamlarından oluşan bir platform oluşturduklarını aktardı. Özmen önümüzdeki yıl düzenleyecekleri kongrede ana tema olarak ekmeği ele alacakları bilgisini verirken, Türk un sanayicisinin 2005'ten bu yana dünya liderliğini sürdürdüğünü aktardı. Ankara Sohbetlerine konuk olan Erhan Özmen, Ankara Temsilcisi Ferit B. Parlak ile Ankara Haber Müdürümüz Hüseyin Gökçe'nin sorularını cevaplandırdı.

> Türkiye'de başta olmak üzere ekmeğe dahil, çeşitli karbonhidrat kaynaklarına yönelik çeşitli estiriler geliyor. Bu konuda federasyon olarak özel bir çalışma yapıyor musunuz?
TUSAF olarak bu açıklamalardan çok rahatsızız. Bu yüzden 2014'te düzenleyeceğimiz kongrede ana tema olarak buğday ve un yanı sıra ana tema olarak ekmeği ele alacağız. TOBB, Tarım Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı da ortak olacak. İnsanların kafasını karıştıran açıklamalar çoğaldı.

Gündüz televizyon programlarında rating uğruna, ehl olmayan kişiler, ekmeğe ilgili ileri geri konuşuyorlar. Bu konuda bilgi kirliliği yaşanıyor. Daha bilimsel şekilde üzerine gitmek istiyoruz. Bununla ilgili kamu spotumuz da yakında yayınlanacak. Toplantımızda; beslenme uzmanları, gıda mühendisleri, up doktorları bu konudaki gerçekleri anlatacaklar. Buğdayı eleştiriyorlar, unu eleştiriyorlar, hatta bunlar için 'zehir' ifadesini kullananlar bile var. Zehir ise Tarım Bakanlığı niye üretimi teşvik ediyor, Sağlık Bakanlığı niye kullanma izin veriyor. Çok sayıda bilim adamı da ekmeğin ve karbonhidratın mutlaka alınması gerektiğini söylüyor. İşte biz de konferansta, Avrupa'da, ABD'de bu işe nasıl bakılıyor, durum nedir? Gibi konulara bilgi almak için buralardan uzmanlar getiriyoruz. Dünyaca ünlü doktor Mehmet Öze de yine bize katılması için teklif götüreceğiz.

> Son dönemlerde Türkiye'de ekmeğe tüketim alışkanlıkları da çok değişti...
Sorumuz değişimle ilgili değil, sektör olarak çeşitlendirmeden yanayız ama hiç tüketilmemesi gerektiği belirtilenler var. Buğdayın anavatanı Türkiye, milyonu aşkın çiftçi var. 15 milyar lira büyüklüğe ulaşmış bir sektör, ciddi istihdam yaratırken, sanayicimiz 100'e yakın ülke ile ihracat yapıyor. Bugün dünyada 1 nüradaya gelmişiz, 1995'te 15'inci sıradayız 2005'te birinciliğe yükselmiz ve halen bu yerimizi korumaya başlarıyoruz. O tarihten beri de 2

milyon ton ihracat ve 1 milyar dolarlık gelir seviyesini yakalıyoruz.

> Un sanayicisi ihracatta pazarlara nasıl ulaşıyor?
İhracatçı birliklerimiz ve TUSAF olarak ihracatın artması için çalışıyoruz. Bazı yıllarda aksaklıklar olsa da Türkiye olarak dünya un ticaretinin yüzde 20'sini gerçekleştiriyoruz. Dünyada bakir pazarlar var. İhracatçı birliklerimiz ve bakanlığımızla koordineli haldeyiz. Yeni pazar nasıl yaratılır, engeller nasıl asılır bunu arıyoruz.

> Bazı Uzakdoğu ülkelerine yönelik ihracatta yaşanan sıkıntılar giderildi mi?
Sorunların hemen hemen tamamını giderdik. Türkiye'nin girdiği, un ihracat ettiği bölgelerde tüketici ve devlet çok memnun. Çünkü biz gittiğimiz ülkelere rekabet götürüyoruz. Örneğin Endonezya buğday üretmiyor, tamamen ithal ediyor, sanayicisi de çok gelişmiş değil. Mutlaka bu ülkelerde rekabet ortamını devlet ve tüketici tarafından talep edildiğini görüyoruz.

Türkiye girişimliliği dünyaya örnek olabilecek şekilde yapıyor. Kendi buğdayını üretiyor, ihracat ettiği buğdayı ithal ediyor. Rostov'dan buğday yükleniyor, aynı gün Samsun limanına boşalabiliyor. Bir gün sonra Ege ve Trakya limanına boşalıyor. Dün-

"Un sanayicisi 2005'ten bu yana dünya liderliğini bırakmıyor. Gittiği ülkelere rekabet götürüyor"

yann en büyük buğday üreticisi olan Karadeniz ülkeleri komşumuz, en büyük pazarlarımızın başında gelen Irak da yine bizim komşumuz. Üncülük ise dünya ticaretindeki dinamizme örnek gösterilecek bir sektör. Aynı gün Karadeniz ülkesinden buğdayı alp deniz aşırı kitudan kontrat bile yapabiliyoruz. Buraya gelmek büyük caba istiyor ama burada kalmak daha da güç. Biz orada kaldığımız sürece bizden önce emgen olan üreticiler rahatsız. Veya bizim un satışımız ülkelere buğday satanlar rahatsız. Birileri bu isten memnun değil, 2005'ten bu yana döviz miktarı anlamında dünya birinciliği bizim hak ettiğimiz şekilde devam ediyor, bu pazar büyüyerek devam edecek.

> Sektör uzun süredir aynı zamanda atıl kapasite sorunu yaşıyor. Son 10 yıllık dönemde ne gibi gelişmeler gösterdi?
Bugün Avrupa Birliği'nde bir esnaf istediği yere gidip istediği dükkanı

acamaz. Bir sanayici özkaynaklarıyla bile olsa istediği sektöre yatırım yapamaz. Çiftçi tarlasını keyfine göre ekemez. Bu işi planlayan kamu kuruluşları üniversiteler var. Geleceği programlıyorlar. Hangi sektörde fazla kapasite varsa, ölçek ekonomisiyle müdahale ediyor olmamız lazım. Sektörde bin 200 fabrika, bugün 700'e gelmiş, ancak dönem de kapasite 30 milyon ton, şimdi de kapasite 30 milyon ton. Değişen bir şey olmaması. Sirket sayısının değişmesi sırasında, bazıları birleşmiş, bazıları makarna gibi yatay entegrasyona geçmiş. Ekmeğe bisküvi üretimine geçmiş. Bütün bunlar devam ederken, küçük ölçekli yeni fabrikaların kurulmasına izin verilmesini anlamıyorum.

Eğer izin verilecekse bin tonun üzerindeki, küresel rekabeti yakalayabilecek ölçekteki yatırımlara verilmelidir. Öbür türlü kurulacak küçük firma uzun süre ayakta kalamayacak, bir yandan kaynaklarını, bir yandan umudunu kaybedecek.

Türkiye'nin tasarruf yapamamasından yakınıyoruz, dış borçlar var diyoruz, bu israf değil mi? Gerçekten de atıl yatırımlar ekonomiyi büyük zarar veriyor. Bu arada verimlilikle ilgili olarak Aralık'ta Karpette'de bir araya geleceğiz. Yapisal sorunların ele alınacağı toplantıda 2023 vizyonunu konuşacağız. TEPAV ile bir-

likte, Prof.Dr. Taner Berksoy ve Prof. Dr. Deniz Gökçe katılacak. Bize basus acısı, örnek politika çerçevesi çizilecekler.

Bugün taprı arazi parçalanmasında olduğu gibi ekonomide de aynı şey yaşanıyor. Bana göre arazi parçalanmasıyla, sektörde atıl yatırımlara izin vermek mental olarak aynı şey. Bunun da maddesini vermemiz gerekiyor. Üstelik bir yandan dış ticaret açığından, cari açığından yakınırken, bir yandan da yatırımlar için makine ithal ediyoruz.

Yani küçük olsun, benim olsun sadece bizde değil, bir çok sektörde yaşanıyor. Bizim ise bunu öngörememek gibi kusurumuz var. Bunun fiabilitesi nasıl yapıyor? Bu kadar kaynak aktarıyor, fiabilite bu kadar yüksek mi? Bana göre bu bir tez konusu, bu anlamda kamunun, üniversitelerin ciddi şekilde araştırması lazım. Ekonominin çatı örgütleri, büyük STK'lar konuya müdahil olabilirler. Çatı kuruluşlar olaya müdahil olun, kaynakların israf edilmemesi adına gerek yasal, gerekse bilimsel anlamında yeni şeyler ortaya koyabilirler.

> Irak ile sınır kapılarında kapasite genişletme sıkıntı yaşanıyor. Yeni alınan kararla iki yeni kapı açılacak, üçüncü köprü açılacak. Bunlar iş akışını nasıl etkileyecek?

Bütün bunlar sadece bizim değil, kuşkusuz ihracat yapan tüm sektörlerin maliyetini çok etkiliyor. Biz Irak'a 800 bin ton un ihracatı yapıyoruz. Neredeyse yarıya yakın Irak'a veya Irak üzerinden diğer ülkelere gidiyor. Bağdat'a, İran, Dubai ve başka ülkelere en gelse de bizim unlarımız tercih ediliyor. Nasıl bugün AB'nin konsularıyla ticaretinin payı yüzde 75 ise bizde de Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan görüşe bağlandıktan sonra payı yüzde 6'dan yüzde 30'a çıktı.

Ancak kapıda öyle sorunlar çıkıyor ki taşıma maliyetleri çok yüksek oluyor. Rusya'dan Mersin limanına 40 dolara buğday getirebilirken, Mardin'den yükselip 30 km sonrası olan Zaho'ya gönderdiğimiz bir ton un için de aynı parayı yani 40 dolar ödüyoruz. Ülkedeki iç karsılıklar yüzünden koordinasyonsuzluk oluşuyor. Yeni bir düzenleme yapılmaya kalkışırken, karşı tarafta muhatap bulmakta zorlanıyor Türkiye. Tüm sektörlerden olağanüstü fiyat yükseliyor. Kendi politikalarımızı, stratejilerimizi belirlemeye çalışıyoruz.

> İthalat ve DİR ile ilgili sorunlar giderildi mi?
DİR oldukça güzel şekilde işliyor. Gümrükler konusunda yasalar kalktı. Bu artık önümüze gelmez.

Hububat'ta 50 milyon ton hedefi arazi toplulaştırmasıyla olur

Şu anda ortalama 50 dönüm civarında olmasına rağmen, Avrupa ve ABD'nin çok gerisindeyiz. Toplulaştırıldığı anda mevcut 36 milyon tonluk üretimini 50 milyon ton üretime yükseltesininin lafi-

ble olmaz. Mayından temizlenen sınır arazilerinin de üretime açılması buna yardımcı olacaktır. Toplulaştırılmaya Türkiye dünyanın en büyük hububat üreticisi haline gelir.

'Bu yıl Brezilya'ya ihracata başladık'

Gerçekten çok dinamik ihracatımız var. Bir taraftan oluşan açığı başka bir taraftan kapatıyoruz, örneğin bu yıl ilk defa Brezilya'ya ihracat yaptık. Sürekli arayış içindeyiz, un deiyip

geçiyoruz. Undan sadece ekmeğe, kek, pizza, hamburger yapıyoruz. Örneğin Afrika'da yemek olarak kullanılıyor. Uzakdoğu'da bir çeşit pilav yapıyor.

Ekmek sektörü 30 milyar liraya ulaştı

Yöresel taleplere göre un üretiyoruz, pizza unu, hamburger unu yapıyoruz. Bunlar Sağlık Bakanlığı kontrolünde ülkeden çıkıyor, 100 ülkeye girerken yerel sağlık bakanlıkları tarafından kontrolden geçiyor. Oysa aç önce dile getirdiğimiz yanlış açıklamalarla, biz kendi biddiğimiz demi kesiyoruz. 30 milyar liralık bir ekmek sektörü var. Biz 76 milyon vatandaşımız yanı sıra 30 milyon turisti besliyoruz. İhracat yaptığımız ülkelere birlikte ürünlerimizi toplam 1.5 milyar nüfusa hitap ediyor. Bu sürece katkı vermesi amacıyla oluşturduğumuz platformla halkı uzmanların anlatımıyla bilgilendirmeye çalışacağız. Ana temayı buğday; un, ekmeğe dünü bugünü yarın olarak belirledik. Hem beyaz unu hem de tam buğday ununa yakın un TÜBİTAK'a analiz ettirdik. Beyaz unda da inanılmaz zenginlikler var ama tabii kepekli olduğunda biraz daha besin zenginliğini yükseldiğini görüyoruz. Avrupa ve ABD çok küçük çocuklar için beyaz unu, belli yaştan sonra tam buğday ununu tavsiye ediyorlar.